

моральні якості й етичні принципи особистості; гарна, незаплямована репутація, добре ім'я; соціальна оцінка особистості, що формується у процесі суспільного життя, діяльності й спілкування людей з таких об'єктивних показників, як вчинки, погляди, інші явища суспільного життя). Репутація – суспільна думка про людину, заснована на оцінці її суспільно значущих якостей, переваг, недоліків тощо. Визначення терміну «репутація» відсутнє в трудовому законодавстві, тому виникає запитання, – а що ж мається на увазі під вказаним поняттям? Так, при регулюванні трудових відносин під репутацією можна розуміти такі поняття, як кваліфікація працівника, відповідність вимогам посадової інструкції, його компетентність у вирішенні специфічних питань, пов'язаних із роботою.

Моральна шкода вважається заподіяною, якщо особа і заподіювач такої шкоди перебувають у трудових правовідносинах або на них поширюється дія трудового законодавства; вона виникла внаслідок порушення трудових прав із боку роботодавця; працівник зазнає моральних втрат у вигляді моральних страждань, тобто негативних змін, що відбуваються в його свідомості внаслідок усвідомлення факту порушення його трудових прав, і ці негативні зміни призвели до втрати нормальних життєвих зв'язків, а також вимагають від працівника додаткових зусиль для організації свого життя.

Третьою умовою, з якою пов'язане настання відповідальності у вигляді відшкодування моральної шкоди, є протиправність дій роботодавця. Так, на роботодавця покладається активний (вчинення певних дій, передбачених чинним трудовим законодавством) і пасивний обов'язок (не порушувати трудові права працівників). Протиправність діяння заподіювача моральної шкоди (роботодавця) полягає в невиконанні ним своїх обов'язків щодо забезпечення законних трудових прав працівника, а також у порушенні ним законних трудових прав працівника, якщо це порушення призводить до душевних, психічних або фізичних страждань останнього. Крім того, трудове законодавство містить норми, які надають учасникам трудових правовідносин можливість врегулювати свої відносини шляхом укладення трудового договору. А тому, протиправною можна вважати поведінку роботодавця, пов'язану з невиконанням ним юридичних обов'язків, передбачених трудовим законодавством чи умовами трудового договору.

Останньою, четвертою й обов'язковою, умовою настання відповідальності за заподіяну працівникові моральну шкоду є причинний зв'язок протиправної поведінки роботодавця і моральної шкоди, що настала, де протиправність виступає причиною, а моральна шкода – наслідком. Відсутність причинного зв'язку означає, що моральна шкода заподіяна не поведінкою роботодавця, а іншими причинами.

Таким чином, лише наявність усіх чотирьох вищезазначених умов є підставою для задоволення позову про відшкодування моральної шкоди. Тоді як відсутність хоча б однієї з них свідчить про необґрунтованість та недоведеність відповідних позовних вимог.

Одержано 01.11.2018

УДК 351.73

Оксана Володимирівна ГОРБАЧ,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ

НАУКОВО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

У здійсненні публічного адміністрування у сфері безпеки дорожнього руху беруть участь у межах своєї компетенції різні публічні органи (посадові особи). З цього приводу необхідно зауважити, що перехід від державоцентристських до людиноцентристських пріоритетів адміністративно-правового регулювання зумовив зміну акцентів у спрямуванні адміністративно-правового регулювання, вивів у системі суб'єктів адміністративно-правових відносин на перший план особу з її правами, законними інтересами, свободами. Тому, на думку В. Б. Авер'янова, першочергового перегляду сьогодні потребують існуючі відносини між публічними органами та громадянами. І це не дивно, оскільки складність

справи полягає в тому, що замість домінуючої дотепер ідеології «панування» держави над людиною треба впроваджувати протилежну – ідеологію «служіння» держави інтересам людини. А такий перехід можливий лише за умови дійсного запровадження передбаченого Конституцією України принципу верховенства права. За своїм змістом він вимагає підпорядкування діяльності державних інститутів потребам реалізації прав і свобод людини, забезпечення їх пріоритетності перед усіма іншими цінностями демократичної, соціальної, правової держави [1, с. 25].

Необхідно також зазначити, що поняття публічної адміністрації не є новиною для українського права взагалі.

«Публічна адміністрація» в адміністративному праві європейських країн визначається як сукупність органів та установ, які реалізують публічну владу шляхом ви конання законів, підзаконних нормативно-правових актів та вчинення інших дій у публічних інтересах [2, с. 173].

Ю. Л. Панейко відзначав, що основою адміністративного права є те, що воно регулює організацію та діяльність публічної адміністрації [3].

Треба відзначити, що публічна адміністрація, як правова категорія, має два виміру: функціональний і організаційно-структурний. При функціональному підході – це діяльність відповідних структурних утворень по виконанню функцій, спрямованих на реалізацію публічного інтересу. Таким інтересом в українському праві визнається інтерес соціальної спільності, що легалізований і задоволений державою. Таким чином, наприклад, виконання публічною адміністрацією правоохоронної функції означає системну діяльність всіх структурних утворень, які мають таку функцію [4, с. 37].

При організаційно-структурному підході публічна адміністрація – це сукупність органів, які утворюються для здійснення (реалізації) публічної влади. В українському праві публічною владою визнається: а) влада народу, як безпосереднє народовладдя; б) державна влада – законодавча, виконавча, судова; в) місцеве самоврядування [5, с. 37].

Таким чином, публічна адміністрація – це система організаційно-структурних утворень, які на законних підставах набули владних повноважень для їх реалізації в публічних інтересах [6, с. 56].

На сьогодні публічна адміністрація здійснюють різні функції щодо задоволення потреб людини та громадянина, однією з цих функцій є адміністративно-правовий захисту дитини.

Саме тому, на наш погляд, основним суб'єктом, на якого покладаються обов'язки щодо безпеки дорожнього руху, є тільки держава. Роль держави як головного гаранта прав і свобод людини і громадянина, в тому числі й щодо безпеки дорожнього руху, реалізується за допомогою різних правових засобів через усю систему органів державної влади.

Відповідно, вважаємо за доцільне, запропонувати визначення детермінанти «публічної адміністрації» як система суб'єктів, наділених управлінськими повноваженнями, спрямованих на реалізацію публічного інтересу.

Одночасно, темою нашого дослідження є публічна адміністрація у сфері безпеки дорожнього руху, яку не визначено ні на науковому, ні на законодавчому рівні. Саме тому назріла необхідність у дослідженні даної категорії.

Доцільно відзначити, що О. І. Стахов визначає «орган забезпечення безпеки» як державний орган чи орган місцевого самоврядування, їх системні утворення та посадових осіб, які мають право (та водночас несуть обов'язок) видавати правові акти з встановлення та (чи) забезпечення виконання загальнообов'язкових умов та вимог безпеки [7, с. 40].

С. В. Селезень, Л. В. Єрофеєнко та Ю. М. Нещеретний під «суб'єктами управління транспортом» розуміють органи, організації та їхніх посадових осіб, створені у встановленому законодавством порядку спеціально для здійснення управлінських функцій, наділені правами і обов'язками, щоб своїми діями реалізовувати надані права і виконувати покладені на них обов'язки [8, с. 28–29].

В. Й. Развадовський під «суб'єктом державного регулювання транспортної системи» розуміє організаційно відокремлену складову системи органів виконавчої влади (їх посадових та службових осіб), що має державно-владні, розпорядчі, організаційні повноваження щодо здійснення завдань та реалізації функцій державної політики у галузі транспорту, з урегулюванням діяльності нормами переважно адміністративного права [7, с. 225].

Л. І. Сопільник обґрунтовує, що систему суб'єктів управління у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху утворюють державні (регіональні, галузеві) та громадські (органи місцевого самоврядування, громадські організації) суб'єкти управління [9].

М. А. Микитюком сформульовано поняття «суб'єкт владних відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» як державний орган, що наділяється компетенцією застосування заходів державного впливу з метою забезпечення прав, свобод та законних інтересів громадян у сфері безпеки дорожнього руху [10, с. 7].

Б. Ю. Бурбело у дефініції суб'єкта забезпечення безпеки дорожнього руху бачить лише перерахування більш-менш загальних або конкретних заходів (функцій), у яких цей суб'єкт реалізує свій адміністративно-правовий статус (сукупність прав та обов'язків), якими є: організації дорожнього руху; підготовки та допуску до участі у дорожньому русі водіїв транспортних засобів і тощо [11, с. 77].

Безумовно, це не є вичерпним переліком поглядів на зазначену дефініцію.

У визначенні суб'єкта адміністративно-правової профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму (одного з напрямів забезпечення БДР) М. Ю. Веселов робить акцент на таких рисах: а) ними можуть бути державні та недержавні структури; б) характер зв'язків між ними – взаємодія або підпорядкування [12, с. 94].

Актуалізація проблеми публічного права викликана низкою причин, серед яких виділяються: необхідність проведення правової реформи; глибока зміна багатьох галузей права; розвиток структури і системи правових галузей; посилення ролі держави в реалізації планів соціально-економічного розвитку країни. Крім органів, які представляють державний сектор, публічне право також поширює свою дію і на сферу організації та функціонування недержавних установ, зокрема органів місцевого самоврядування, які не входять до вищезазначеного сектору.

Водночас, публічною адміністрацією у сфері безпеки дорожнього руху слід визначити систему суб'єктів, наділених публічно-владними повноваженнями, які за допомогою правових засобів забезпечують безпеку дорожнього руху.

Список бібліографічних посилань

1. Авер'янов В. Б. Адміністративна реформа і правова наука. *Право України*. 2002. № 3. С. 20–27.
2. Колпаков В. К. Адміністративне право – чинник правової держави. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2009. Спецвип. № 3: Розвиток держави і права в сучасних умовах: досвід, реалії, перспективи. С. 171–182.
3. Панейко Ю. Л. Теоретичні основи самоврядування. Львів: Літопис, 2002. 196 с.
4. Курс адміністративного права України: підручник / авт. кол.: Коваленко В. В. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Київ: Юрінком Інтер, 2012. 875 с.
5. Курс адміністративного права України: підручник / Колпаков В. К., Кузьменко О. В., Пастух І. Д., Сущенко В. Д. 2-ге вид. перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 872 с.
6. Адміністративна відповідальність: курс лекцій / О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух та ін. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 568 с.
7. Стахов А. И. Органы обеспечения безопасности как субъекты административного права. *Вестник Московского университета МВД России*. 2007. № 2. С. 40–43.
8. Транспортне право: навч.-метод. посіб. / С. В. Селезень, Л. В. Єрофеєнко, Ю. М. Нещеретний. Харків: ХНАДУ, 2007. 263 с.
9. Сопільник Л. І. Теорія та практика адміністративно-правового регулювання організації безпеки дорожнього руху в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2012. 422 с.
10. Микитюк М. А. Владні повноваження Державної автомобільної інспекції Міністерства внутрішніх справ України: проблеми теорії та практики реалізації у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Львів, 2008. 20 с.
11. Бурбело Б. Ю. Організаційно-правові засади взаємодії суб'єктів забезпечення безпеки дорожнього руху: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Луганськ, 2011. 229 с.
12. Веселов М. Ю. Адміністративно-правова профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму в Україні: монографія. Донецьк: Норд-Прес, 2011. 219 с.

Одержано 10.10.2018